

„Kje je?“

„Podstrešjem, toda že je mrtva.
Za brunom ondi, človek dobro mora
paziti, v klobčič zvita je kot cunjja.“

Molči bolnica.

»Kaj pa zdaj naj delam?“

„Stol vzemi in k omari ga pristavi.
Za vazami, skodelicami v kotu
je bičje staro, vrži v peč je, hišnik
na vitu naj takoj zakoplje mačko,
globoko. In tako zdaj lahko ideš...“

In plena veselil se zlatožolti
plamen je. Stare suhe bilke ostro
so pokale, ostanki davnih cvetov,
pepel rjav, še žareč, in brzo so se
izpremenile v sivkast lahek prašek.

Bolnica čuti, kak po sobi diha
dih vničenja — največ še eden, dva dni,
— pa mu odda, kar je njegovega še.
In vidi postarno to mačko belo,
kako oči na brunu tam zapira,
te tragične oči, velike, žolte...

Tak vzdihnila je le, več mislila ni.
Naporno se obrača k zidu, medle
oči svoje upira topo v steno,
v cvetove, ki vrste se valovito
po sobi v melanholični modrini.

Pripravljena je. »Tako bode lahko
pričakovala...“

SLOVENSKO SPLOŠNO ŽENSKO DRUŠTVO. MILA DOBOVA.

Zavedno in narodno požrtvovalno ljubljansko ženstvo si hoče ustanoviti društvo, katero bode skrbelo za izobrazbo širših ženskih slojev, t. j. skušalo bo vzbuditi med ženstvom zanimanje za vse, kar je lepo, potrebno in dobro, za socialna vprašanja, za umetnost, to pri nas tako zanemarjeno dete, širilo bo zanimanje za ženstva tičoča se dnevna vprašanja ter tudi za poljudno znanstvo. To bode gotovo lahko doseglo s predavanji, z zdravim čitvom, s prirejanjem učnih krožkov ter s skupnimi izleti. To je program, katerega ni možno dovolj pohvaliti in odobravati.

Tacega društva nam je bilo že davno treba... Da zadostuje, oziroma mora zadostati ženski le igla, kuhalnica in metla, da je ženska na svetu le radi moža in otrok, teh predpotopnih nazorov so se otresli že malodane tudi najhujši filistri in — sebičneži — epikurejci. Rousseau meni, da umetnost razmišljati ženski ni tuja. Ženska prav tako lahko razsoja ter samostojno misli, kakor možki; od narave ima vse iste duševne darove, samo nje odgoja je slabša, neprava ter zatre čestokrat ono, kar bi lepo vzknilo in donašalo sadove. To nam potrjuje žensko gibanje na vseh krajih in koncih sveta; ženske so vzlic vsemu nasprotovanju najmočnejših faktorjev že odstranile mnogo zaprek, stopile so pogumno v areno, kjer se bojujejo z najboljšim uspehom z »uma svetlim mečem« Profesorice, zdravnice, slikarice, pisateljice, kiparice Zjedinjenih držav, Rusije, Anglije, Švice, Avstrije in drugih držav pričajo, da zmore ženska, ako se ji nudi zadostna izobrazba in se ji dovoli, svoje znanje praktično uporabiti, isto kot možki.

Ali ženstvo nikakor ne namerava konkurirati z moštvom ali siliti tja, kjer ni njegovo mesto; za višjo omiko teži le zato, ker mu je to vsled socialnih razmer duševna in telesna potreba, ker mora dandanes bojevati prav tako boj za obstanek, kakor ga bije možki, ako neče poginiti ali pa se — prodajati. Kakor kaže ljudsko štetje od l. 1890., je samo v Avstriji en milijon udov in ločenih žen, od katerih se jih mora živiti 627.000 od dela svojih rok. Poleg teh je pa še 300.000 deklet, ki so stara nad 40 let ter si tudi sama služijo svoj kruh. Četrta milijona omoženih žen pa dela v tovarnah, ker obitelji ne zadošča zaslužek moža-delavca.

Dolžnost vsake ženske je, da se izobrazuje, najsi postane potem že pestunja, tvorniška delavka, kuharica, prodajalka, učiteljica ali zdravnica. Ako se omoži, ji je pa še tem bolj treba temeljite ter mno-

gostranske izobrazbe, da more izvrševati častno in koristno svoj poklic i kot soproga i kot mati. Izrek gospe Laure Marholmove: »Des Weibes Inhalt ist der Mann« ima izvestno dokaj resničnega v sebi, a zato naj vendar ne osredotoči ženska vso svojo znanost in umetnost le na izbiranje modernih, navadno malo okusnih toalet, na flirtovanje, na slabo igranje kakega glasbila ter na še slabše govorjenje nemščine in francoščine. »Žena bodi v vsakem oziru vredna polovica celote, katere druga polovica je mož.« Da temu doslej ni bilo tako, so bili krivi v prvi vrsti možki sami. Gospodom je bila in je deloma še ženska samo gospodinja ali pa igrača; z njeno telesno lepoto, toaletno eleganco ter z njenim denarjem se bahajo pred svetom. Prav redkokdaj pa skuša razširiti mož svoji ženi obzorje, saj se razgovarja z njo le o najplitvejših vsakdanjih rečeh, in ako že govori z njo o resni, važnejši stvari, o višjih vprašanih kulture, je vedno površen, brez vsake poglobljenosti in temeljitosti. Mož ne informira svoje žene o svojih težnjah, ona ne vé ničesar o njegovem poklicu, dá, navadno žena niti ne slutí, kaj boli ali veseli moža. In vendar bodi žena svojemu možu najboljši, najrazumnejši prijatelj. Mož in žena naj drug drugzega spopolnujeta, le potem bode zakon tak, kakoršen mora biti, in otroci tega zakona bodo plemeniti po srcu in duhu, umni in nadarjeni.

Seveda se naše ženstvo doslej večinoma ni moglo povspeti do posebno visoke stopinje izobrazbe, deloma vsled svojih slabih gmotnih razmer, deloma vsled pomanjkanja praktično organizovanih šol, deloma pa tudi zato, ker ženstvo samo pre malo skrbi za svojo izomiko. Ko dovrši dekleta 6 ali 8 razredov v samostanu ali zavodu, ko napravi svoj trgovski ali poštni izpit, ko ima svoje maturitetno spričevalo in spričevalo učit. sposobnosti, napravi v svojem izobraževanju navadno debelo piko. Njenega učenja je tedaj konec za vedno.

Treba si je služiti svoj kruh, vse drugo ji je deveta briga. Ako pa ima srečo, da dobi doktorja ali profesorja za moža, tedaj pa preide itak njegov naslov, njegov ugled, celó njegov vpliv tudi nanjo... Moda in noblesa je večini našega takozvanega inteligentnega ženstva malodane vse. Po naj-novejši modi ukrojeno, dragoceno, če le možno, svilnato krilo moraš imeti, in če si hči ali žena kakega odvetnika, zdravnika, inženjerja ali vsaj kakega bogataša, ki pa sme biti tepec prve kvalitete, tedaj smeš in moreš prvačiti v vsaki družbi, če tudi si nevedna in plitka, bolj kot najponižnejša dutka. In vrhu vsega je še prav ta v svilo in baržun zavita puhlost strašno domišljava in ekskluzivna.

Dá, prav ta domišljavost in to klikovstvo je zakrivilo zlasti med Slovenci mnogo, mnogo škode, katere ne bo možno popraviti leta in leta. To bahaško izoliranje, to povzdigovanje samega sebe nad druge je krivo, da je pri nas socialno življenje zlasti po mestih povsem uničeno. Občevanje je postalo neprisrčno, prisiljeno, nenaravno... To neutemeljeno klikovstvo si je naložilo na dušo veliki greh, da je pognalo ženstvo srednjih, zlasti pa nižjih krogov k reakcionarnim strankam, katerih voditelji so si znali s svojo sebično ljubeznivostjo pridobiti v narodnih družbah ignorirano ženstvo, da vplivajo z njim tudi na moštvo, kar je s političnega stališča največje važnosti. Ako se množi reakcionarno ženstvo, se množe tudi reakcionarne stranke, s tem pa se utrjuje tudi napredku sovražni politični sistem. Grehi proti ženstvu se tako maščujejo nad vsem narodom. Posledica dosedanjega zanemarjenega našega ženstva, sad nebrižnosti moštva napram ženstvu je tudi sedanje sramotno nemškutarjenje, ki ima svoje močne korenine tudi mej našim najinteligentnejšim ženstvom, dá, celó mej našimi paradnimi »prvakinjami«. Žalostno dejstvo je, da kramljajo naše najodličnejše dame najlažje, naj-

lepše in najrajši v nemščini, da večina dopisuje le nemško, navadno celo iz uprav sramotnega vzroka, ker slovenščine niso dovolj zmožne. In tako se množé vrste slovenskih janičarjev! Oče Slovenec, mati nemskutarica, sinovi in hčerke pa »trdni sinovi in pristne hčerke Germanije!«

Vsakdo, ki opazuje od strani družabno naše življenje, vsakdo, ki hoče biti nepristranski, mora priznati, da so naše razmere res take. A k sreči je tudi res, da imamo vzlic vsemu še zavednih narodnih žensk.

Zasluga našega požrtvovalnega ženstva je, da so se ustanovile ob mejah slovenske šole: večinoma ženske so zabranile že po nekaterih krajih ponemčenje ter polahonjenje naše dece. Skoro le na ženskih ramenih sloni družba šv. Cirila in Metoda. In to gotovo ni mala stvar. Ženske, zavedne Tržačanke, so ustanovile tudi prekorigno družbo sv. Nikolaja, katera rešuje sto in sto bitij gotove propasti.

»Slovensko splošno žensko društvo« pa bode vzbudilo v vseh ženskih slojih narodno zavest, veselje do čitanja, skrbelo bo za revne deklice ter sploh zboljšalo kolikor možno v vsakem oziru razmere slovenskega ženstva in naroda sploh. V to pa treba resne volje. Društvo si mora pridobiti zmožnih, delavnih, vztrajnih ter agilnih moči, le tedaj bode moglo vspevati ter reševati v polnem obsegu svojo nalogo. Tu se ne bo plesalo, zabavalo in dvorilo za »narodov blagor«, tu treba innogo, mnogo delati. A tudi možki naj bi smatrali to društvo kot nekaj resnega, zares koristnega in potrebnega. Pristopili naj bi v kar največjem številu kakor ustanovniki. V prvi vrsti pa naj postane vsaka žena in dekle, kateri je le malo pri srcu napredek slovenskega naroda, član tega prekorignega društva, ki naj bi mu darovali zavedni Slovenci tudi potrebnih leposlovnih in znastvenih knjig ter časopisov, po katerih bodo gotovo z veseljem segale Slovenke.

KAMENČKI. KRISTINA.

Prstanček, tvoje
kamenčke tri
rade, oj rade
zrejo oči.

Kamenčki trije
lepo bleste,
živo igrajo,
svetlo goré.

Dijamant iskri,
safir, rubin
sladek na ljubca
so mi spomin.

Srce po njem mi
zahrepeni,
kakor pretekle
davne že dni. —

A ko po noči
mamica spe,
meni na lica
kaplje rosé...

Biserčki lepše
ti se bleste
kakor vi, kamenčki
dragi trije...

O SPOLNI VZGOJI.*) DRAGOTIN LONČAR. PRAGA.

Vsi navedeni pojavi jasno spričujejo, da ni izvrševanje spolne funkcije neobhodno potrebno za naše zdravje, da morejo ljudje vsake starosti živeti zdravi brez rje in da bi mladini zelo koristilo, ako bi tako živela. O tem si moramo biti najprej na jasnem; skušnjave, navade, umetne potrebe itd. so postranska vprašanja.

Pametni stariši bi si morali pridobiti tak vpliv pri svojih sinovih, da bi jih ohranili čiste do petindvajsetega leta, potem pa naj bi jim omogočali zakon in sami jih k temu vzpodbujali. Ta red velja za vse narode, ki žive v zmernem podnebju. Bolj zgodnji zakon je morebiti časih dober, toda splošno to ne velja. Kaj naj storimo, da zagotovimo boljši vzor nra-

*) Po dr. El. Blackwellovi.